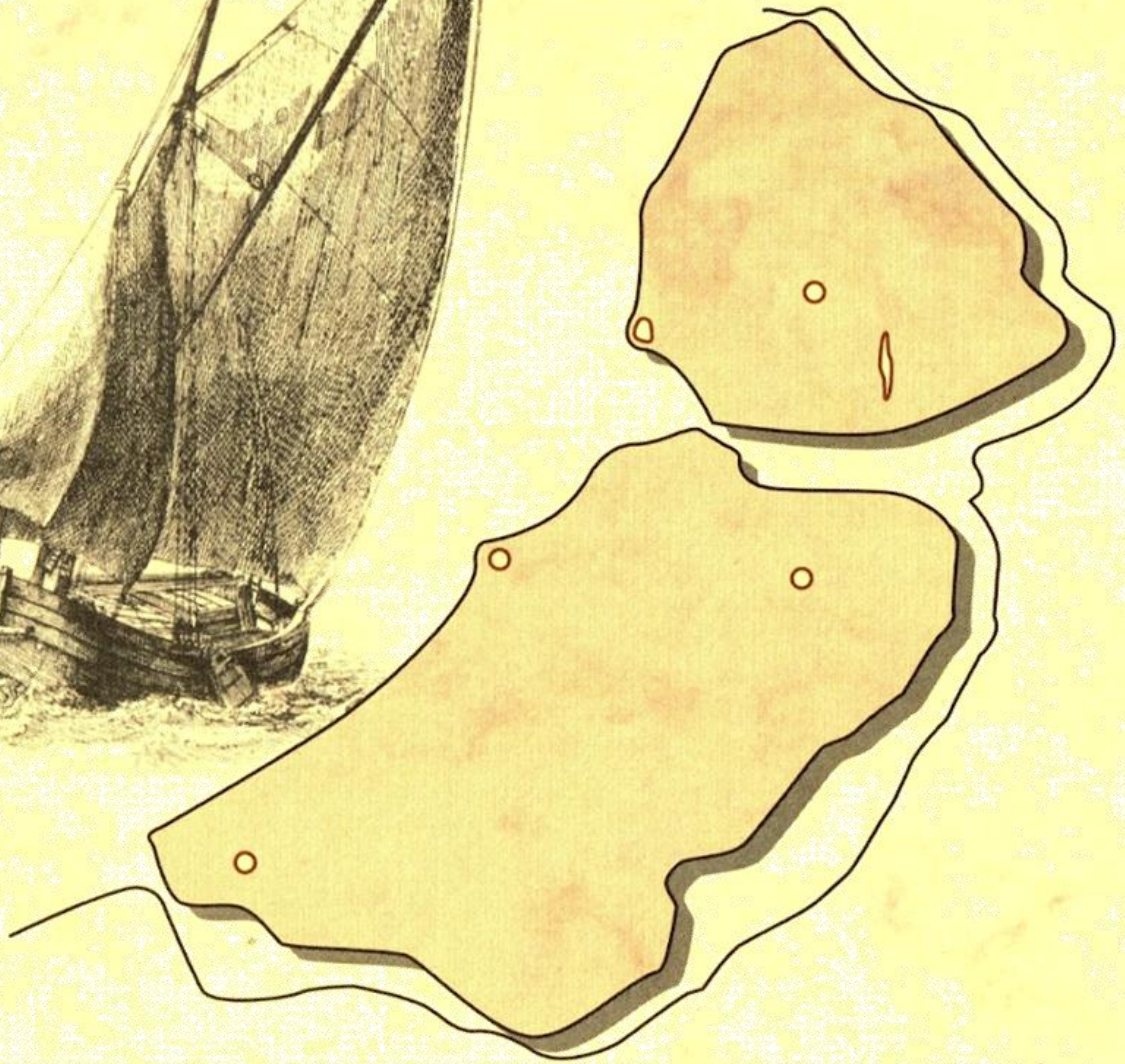
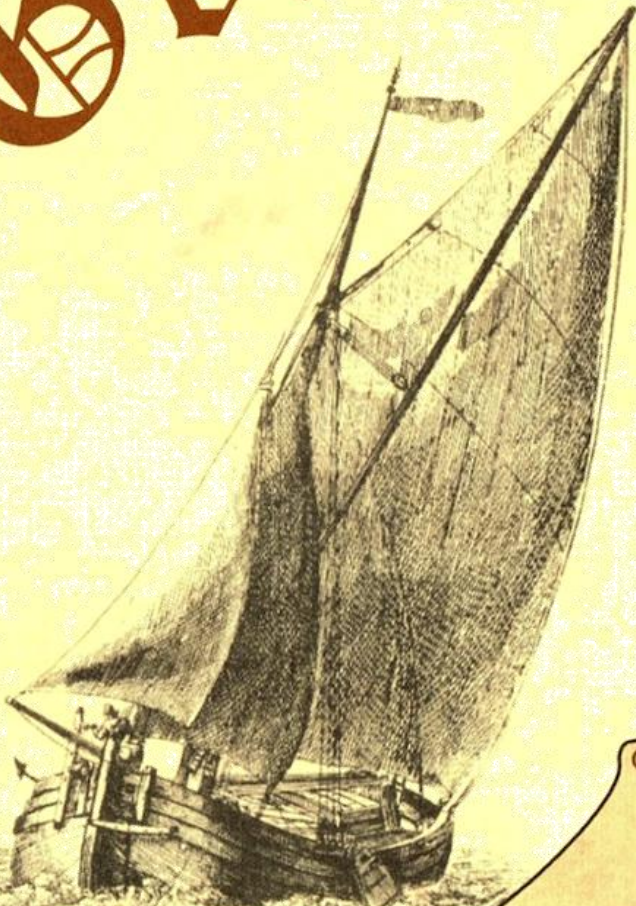

Genealogica

afdeling Flevoland

Nederlandse Genealogische Vereniging

41^e jaargang

Nr. 3

Oktober 2025

Agenda

Lezingen

In Museum Batavialand op zaterdagmiddag van 14.00 – 16.30 uur in de Ontginningszaal.

DATUM	ONDERWERP	SPREKER
18-10-2025	De gekaapte brieven	Nicolien van der Sijs
15-11-2025	Vastlopers en droogkokers, uitzichtloze genealogische herkomstproblemen	Harmen Snel
10-01-2026	Nieuwjaarsbijeenkomst	
14-02-2026	Onderzoek in Duitsland	Menno de Lange
21-03-2026	Over Joodse genealogie en de valkuilen	Regina Philip
06-06-2026	Van het zaad van Karbaat naar de onbekende soldaat	Robert Philippo
19-09-2026	Stolpersteine	An Huizing
17-10-2026	Nog niet definitief	
14-11-2026	Nog niet definitief	

Excursies in 2026

11 juni 2026 Bestemming nog niet bekend
10 september 2026 Bestemming nog niet bekend.

Noteer deze datums alvast in uw agenda.

Voorouderspreekuren

Almere Centrum, De Nieuwe Bibliotheek

In Het Nieuwe Leerplein op de 2-de verdieping

1^e zaterdag van de maand , van 11 tot 15 uur

Lelystad,

Tot nader order geen voorouderspreekuur

Dronten, FlevoMeer Bibliotheek

In de **ONEVEN** maanden

1^e zaterdag van de maand van 10 tot 12 uur

Swifterbant, FlevoMeer Bibliotheek

In de **EVEN** maanden

1^e zaterdag van de maand van 10 tot 12 uur

Emmeloord, FlevoMeer Bibliotheek

2^e zaterdag van de maand, van 10 tot 12 uur

Zeewolde, FlevoMeer Bibliotheek

2^e zaterdag van de maand, van 11 tot 13 uur

Kampen, Stadskazerne. (i.s.m. Historische Vereniging Jan van Arkel)

1^e zaterdag van de maand van 10 tot 12 uur

Lezing Harmen Snel op 15 november 2025

Vastlopers en droogkokers, uitzichtloze genealogische herkomstproblemen

Op 15 november komt Harmen Snel met ons praten over Vastlopers en droogkokers, uitzichtloze genealogische herkomstproblemen. Harmen Snel is bekend door het programma "Verborgen Verleden", waarin hij als archivaris van het Stadsarchief Amsterdam jarenlang vele spraakmakende documenten presenteerde. De aanwezigen krijgen de gelegenheid om hem dat ene nooit opgeloste probleem voor te leggen, om op die manier wellicht samen tot vervolgmogelijkheden voor onderzoek te komen. Je eigen inbreng is dit keer dus erg belangrijk.

Spreker stelt echter wel een paar voorwaarden:

1. De vraagstelling in voldoende context aanleveren (wat heeft de onderzoeker zelf al gedaan?) en de vraag dient vooraf te worden gemaild naar de secretaris van de afdeling Flevoland, secretaris-fle@ngv.nl, die de mail doorstuurt naar de spreker.
2. De problematiek is bij voorkeur herkomst-gerelateerd en moet de plaatselijke regio overstijgen. Spreker is absoluut geen kenner van onderzoek in onze specifieke regio.
3. De vraagsteller dient aanwezig te zijn bij de lezing, om eventueel toelichting te kunnen geven.

De spreker gaat niet schriftelijk reageren op problemen van vraagstellers die niet aanwezig zijn op 15 november. Het is dus niet de bedoeling dat de spreker je probleem oplost, zo simpel zal het in de meeste gevallen ook niet zijn, maar indien mogelijk richting geeft aan verder onderzoek.

De lezing begint om 14.00 uur in Museum Batavialand in Lelystad. De zaal gaat open om 13.30 uur. Parkeren is mogelijk op parkeerplaats P1 van Outletcentrum Batavia Stad.

Deze lezing is ook toegankelijk voor niet-leden, dus breng gerust een introducee mee.

Foto is afkomstig van website NGV afdeling Amsterdam

Excursie naar Informatiecentrum van de NGV in Bunnik

Verslag van de excursie naar Informatiecentrum van de NGV in Bunnik op 18 september 2025.

We werden ontvangen om 10.30 uur en begonnen met een kopje koffie/thee. Om even voor 11 uur was de groep compleet en kon de dag beginnen.

Jos Kaldenbach begon de rondleiding bij de afdeling waar alle Duitse boeken en tijdschriften staan. De NGV heeft een grote collectie van Duitse tijdschriften die betrekking hebben op onderzoek naar je voorouders.

Ook beheert de NGV meer dan 200 particuliere collecties, waaronder originele foto's en andere archiefstukken, die aan de NGV zijn overgedragen.

Marianne Krap gaf ons inzicht in de grote hoeveelheid tijdschriften, niet alleen Nederlandse, maar ook Belgische, Duitstalige en Engelstalige tijdschriften. Zelfs tijdschriften uit Italië, Zwitserland en ook nog een paar Zuid-Afrikaanse tijdschriften zijn er te vinden.

Na een goed verzorgde lunch liet Maja Westhoff zien hoe de website van de NGV Collecties is opgebouwd en konden we zelf aan de slag om te kijken of er iets van onze eigen stamboom te vinden was.

Het was een interessante dag. De verbazing bij alle deelnemers was groot en men had niet verwacht dat er zo veel boeken en tijdschriften zijn opgeslagen.

Piet Peeters.

Landelijk NGV Evenement in Leiden

Op zaterdag 27 september j.l. vond in Leiden in de Hoogland Kerk het jaarlijkse NGV evenement plaats. Er werd een uitgebreid programma gepresenteerd. Het thema van de dag was "Vrouwen en hun verborgen verleden". De 4 lezingen behandelen elk een ander aspect van de inbreng van vrouwen in onze geschiedenis. De eerste lezing was van historicus en schrijfster Femke Deen, die in haar bundel "Moeders des vaderlands" een licht werpt op een aantal machtige vorstinnen uit de Middeleeuwen, wiens rol in de geschiedenis onderbelicht is gebleven. De tweede lezing was van Agnes van Steen: De vrouwenbeweging en het ongehuwde moederschap (19e/20e eeuw). In haar lezing ging Agnes van Steen in op het doel en de werkwijze van de Vrouwenbond en van Onderlinge Vrouwenbescherming en schetst zij een beeld van de ongetrouwde moeders, waarbij zij gebruik maakt van voorbeelden uit haar eigen familiegeschiedenis. De derde lezing was van Mart van de Wiel: De vele gezichten van vrouwen in het verzet (20e eeuw). In de periode die volgde op de oorlog werd hier op een speciale manier naar gekeken en ook het verzet werd op een bepaalde manier belicht en daardoor ontstond een vertekend beeld.

Vooraf de bijdrage van vrouwen in het verzet werd onderbelicht. In de lezing werden enkele redenen gegeven waarom zo veel verzetsvrouwen zo lang buiten beeld zijn gebleven in de verhalen over het verzet, en hoe en op welke manier dit beeld de afgelopen jaren is veranderd. De vierde en laatste lezing was van Cor Smit: Het leven van de Leidse fabrieksmeisjes (19e/20e eeuw). De Leidse fabrieksmeisjes vormden een groot deel van werkneemsters van de Leidse textielindustrie en van de koekjesfabrieken. Cor Smit, stadshistoricus van Leiden, vertelt over de geschiedenis van deze fabrieksmeisjes. Over wat ze deden in en buiten de fabriek; over hoe het begonnen is; over hoe 'nette' burgers tegen ze aankeken en hoe zij zelf tegen anderen aankeken.

Verder was een belangrijk onderdeel van de dag de publicatie van het boek "*Genealogieën en verhalen van Rijnlandse en Kennemerlandse voorouders, deel 2*". De afdeling Rijnland en Kennemerland verzamelt verhalen over voorouders die woonden of werkten in het werkgebied van de afdeling. In 2023 werd deel 1 uitgebracht en tijdens dit evenement werd deel 2 overhandigd aan de Leidse wethouder van Cultuur.

Ook een heel belangrijk onderdeel van de dag was de uitreiking van de "Schepperle Award". Uit de vele inzendingen heeft het bestuur 3 finalisten gekozen die op deze dag 10 minuten de tijd krijgen om hun onderzoek cq project toe te lichten. De bezoekers van dit evenement kiezen dan de winnaar. De 3 finalisten waren Projectgroep 'Brabanders van Afrika tot Zeelst en verder', Aad van der Geest met artikel 'Dirk van Alkemade en het Huys te Zassenem' en de Werkgroep Middeleeuws Vlechtwerk.

- In het dorp Zeelst (vlakbij Eindhoven) dacht men dat er sprake zou zijn van afwijkende gewoonten. Deze gedachte resulteerde in een tien jaar durend bevolkingsonderzoek door de leden van de Heemkundekring 'Zeelst schrijft Geschiedenis'. Het project heeft opgeleverd een dik boek met afstammelingen, verspreidingskaarten, wapens, familieverhalen, literatuurverwijzingen en een index.
- Aad van der Geest tracht op basis van schaarse bronnen uit de 13e en 14e eeuw duidelijkheid te verschaffen over het nageslacht van Dirk I van Alkemade (overleden in 1244) en Baerte van Poelgeest (overleden in 1230). De vraag is nu of naast hun zonen Walewijn, Nicolaas en Gerard, ook nog sprake is van een zoon Dirk II (overleden in 1293). Aad van der Geest komt uiteindelijk tot de conclusie dat Dirk II een zoon moet zijn van Gerard van Alkemade. Het artikel bevat veel afbeeldingen, naamsverklaringen, kaartfragmenten, teksten uit oorkonden, en wapenbeschrijvingen.
- Het Middeleeuws Vlechtwerk is een database met genealogische gegevens van circa 140.000 personen die vóór 1700 zijn geboren. Het is bedoeld als hulpmiddel voor het zoeken naar familieleden in de middeleeuwen. De database komt voort uit de drie Karel de Grote-nummers van Gens Nostra in de periode 1968-1991. Dit bestand is nu een gestandaardiseerde wijze ingevoerd in GensDataPro en vervolgens aangevuld en verbeterd op basis van talloze nieuwe publicaties.

Nadat alle stemmen waren geteld kwam Het Middeleeuws Vlechtwerk als winnaar uit de bus.

Vol trots kreeg Rob Dix de trofee en de waardebon overhandigd door Peter van Boheemen, voorzitter van de NGV.

De 2de plaats was voor Aad van der Geest en de 3de plaats was voor de Projectgroep 'Brabanders van Afrika tot Zeelst en verder'.

Verder was de hele dag door een genealogisch/historische markt in het middenschip van de Hooglandse kerk. Zo'n 25 organisaties en verenigingen hadden zich aangemeld en stonden de hele dag paraat om de bezoekers van informatie te voorzien.

Een mooie en interessante dag, die goed georganiseerd was. Dankzij de hulp van vele vrijwilligers. Daar mag de NGV en de afdeling Rijnland en Kennemerland trots op zijn.

Piet Peeters

Herberg De Spaansche Vloot in 's-Gravenzande – deel 1

Inleiding

De aanleiding tot het schrijven van dit artikel is het feit dat ik tijdens het onderzoek naar mijn eigen familie ontdekte dat Anthony van Loon en Judith Anna Cruijck¹ enkele decennia de eigenaren zijn geweest van herberg "De Spaansche Vloot" in 's-Gravenzande.

Een herberg is voornamelijk een gelegenheid waar mensen komen om wat te eten, te drinken en eventueel te overnachten. Een van de favoriete drankjes in de zeventiende en in de achttiende eeuw was het zgn. "suyckert soopie" (een brandewijntje met suiker). Een herbergbezoek leidde dan ook gemakkelijk tot dronkenschap of baldadigheid. Menig herbergier had te maken met baldadige en dronken herbergbezoekers. In de regionale archieven kunnen we hiervan nog bewijzen terugvinden in de processtukken naar aanleiding van dergelijke gebeurtenissen.

Naast het suykert soopie was ook een glaasje wijn een populaire drank. Het bier van die tijd was veel slapper dan nu en werd dan ook alleen gedronken als tafeldrank bij de maaltijden. Bij sommige gelegenheden kwam wel eens wat zwaarder bier te pas, maar dat kwam dan ook van speciale brouwerijen.

In de herberg ging het er vaak luidruchtig aan toe, tijdens het drinken werd er dan gezongen en gespeeld. Veel herbergiers hadden hiervoor speciaal animatrices in dienst. Deze laatste dienen om het gezelschap te verleiden tot meer gebruik dan nodig was voor het eigen plezier. Ook kwam het regelmatig voor dat binnen de herberg prostituees hun diensten verleenden of dat de herbergierster zelf in de prostitutie zat. Veel herbergen die prostituees gelegenheid gaven om hun beroep uit te oefenen voerden de naam "De Zwaan" (Swan of Swaen). Met betrekking tot De Spaansche Vloot in 's-Gravenzande zijn geen stukken naar voren gekomen waaruit blijkt dat dergelijke diensten werden aangeboden.

Nu was een herberg vroeger niet alleen een plaats waar mensen kwamen voor een hapje en een drankje en eventueel vermaak. Een herberg had meerdere functies. Zo kon je er afspreken met de notaris om een testament of andere akte op te maken.

Herberg De Spaansche Vloot was vanaf het begin een echte dorpsherberg met logement en een gelagkamer, waar kooplieden, marskramers en andere lieden maaltijden gebruikten en onderdak konden vinden. In herberg De Spaansche Vloot konden, op bevel van de lokale overheid, gevangenen in een daarvoor bestemde kamer in hechtenis worden gehouden. In 1728 werd er naast deze herberg een kolfbaan aangelegd. Vanaf 1778 was herberg De Spaansche Vloot ook plaats van samenkomst voor de schepenen van 's-Gravenzande in de daarvoor ingerichte 'Regtkamer van Zand Ambagt'. In 1859 kwam het pand in bezit van de familie Huisman, die de herberg tot grote bloei wist te brengen. Vermaard waren er de aspergediners. Zo kwam rond 1870 prinses Marianne, de dochter van koning Willem 1, er regelmatig asperges eten.

Rond 1880 werd in De Spaansche Vloot de eerste Westlandse veiling opgericht. Producten zoals bloembollen, groenten en asperges, werden op het biljart en de tafels van de gelagkamer aangeboden en aan de hoogste bieder verkocht. In verband met de grote toeloop liet de toenmalige herbergier in 1903 in de tuin van de herberg een loods bouwen, die hij aan de 'Veilingvereniging Westland, afd.

¹ Zie voor deze mensen o.a. mijn artikelen "Een korte geschiedenis van de familie Cruijck (Kruijk) in Delft in de 17e eeuw" (Genealogica jaargang 36, nr. 2 mei 2020) en "Gerard van Loon" (Genealogica jaargang 37, nr. 1 februari 2021).

's-Gravenzande' verhuurde. In 1914 stichtte de Veilingvereniging Westland in 's-Gravenzande een eigen veilinggebouw zodat er vanaf dat moment niet meer in De Spaansche Vloot werd geveild.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de herberg van 1941 tot 1945 door de Duitse bezetter gevorderd en diende als onderkomen voor officieren en manschappen.

De eerste jaren na de oorlog waren moeilijke jaren voor de herberg. Pas halverwege de jaren vijftig van de vorige eeuw, onder leiding van de familie Verhoeckx, keerde het economische tij en bloeide de herberg weer op tot een bekend horecabedrijf. Een van de hoogtepunten was ongetwijfeld het bezoek van koningin Juliana aan het Westland op 9 juli 1976, waarbij zij de lunch genoot in restaurant De Spaansche Vloot.

Herberg De Spaansche Vloot bestaat niet meer. In 2018 is de laatste eigenaar er mee opgehouden. Het gebouw aan de Langestraat 137 is vervolgens grondig gerenoveerd. Sinds 2019 herbergt het oude pand in het restaurant gedeelte een brasserie, in het hogere deel van het pand is een klein hotel gevestigd. De naam De Spaansche Vloot staat nog wel op de gevel.

De voormalige Herberg De Spaansche (ook: Spaensche) Vloot heeft een geschiedenis van bijna vijfhonderd jaren. In al die jaren heeft de herberg vele herbergiers en herbergiersters gekend. Onder de vele bezoekers zaten soms ook de vreemdste gasten: vechtersbazen, als bekkensnijders, maar ook oplichters, dronkenbroers en gevangenen. Kortom, de herberg is een bron van verhalen.

Betgen Pietersdr. en Adriaen Willemsz.

In de 16^e eeuw stond de herberg onder een andere naam bekend, nl. de Bosboom of Borsboom. Een zekere Aechte Bosboom opende in 1540 aan het Merckveld in 's-Gravenzande een herberg die zij 'De Borsboom' noemde (ook wel 'Het Boompjen' genoemd). Over haar is verder vrij weinig bekend. Ook over haar opvolgers in de volgende jaren is weinig bekend. De eerst volgende herbergier die in de archieven naar voren komt, is ook een vrouw, ene Betgen Pietersdr. Op de Rechterdag van 12 januari 1579 getuigde ene Adriaen Jacobsz. voor de schepenen van 's-Gravenzande dat hij onlangs in de Bosboom was geweest. Ook de herbergierster, Betgen Pietersdr. ongeveer 30 jaar oud, verscheen op diezelfde Rechterdag. In de archiefstukken wordt ze verder in het jaar aangeduid als waardin in de Borsboom.

Betgen Pietersdr. trouwde rond 1585 met Adriaen Willemsz., een kleermaker die ongeveer tien jaar jonger was. Ze verbleven samen in de herberg tot 1604. Adriaen Willemsz. wordt in 's-Gravenzande vermeld als heilige geestmeester en als schepen. Gedurende zijn tijd als herbergier tussen 1588 en 1604 wendde hij zich zeer regelmatig tot het gerecht om van zijn klanten, na het nuttigen van hun consumpties, betaling af te dwingen.

Op 9 augustus 1593 verklaarden Adriaen Willemsz. "snier (= kleermaker) ende waert oudt XXV Jaere" en zijn vrouw Betge Pietersdr. "zijn huijsvrouw oudt XLV Jaere" voor het college van schepenen van 's-Gravenzande dat op 13 januari 1591 de dienaren van de geweldige provoost (een provoost-geweldige is een militair, belast met de bewaring van gearresteerde militairen) van zijn excellentie de Graaf van Nassau hun herberg hadden bezocht. Twee van hen, Pieter Soetelinghe en de heer van Nimaegen verwondden een metgezel, Willem Rochusz. van Zierikzee, waarna beiden vluchtten uit angst voor de schout. Willem Rochusz. overleed de volgende dag aan zijn verwondingen. De schout van 's-Gravenzande onderzocht in aanwezigheid van vier schepenen, waaronder Adriaen Willemsz., en in het bijzijn van meester Joris Jansz., chirurgijn van 's-Gravenzande, het lichaam van Willem Rochusz. van Zierikzee. Willem Rochusz. woonde voorheen in Den Haag en was dienaar van de provoost-geweldige. Hij overleed in het huis van Trijn Arent, "snijers weduwe" (weduwe van een kleermaker). Bij het onderzoek werd vastgesteld dat Willem Rochusz. aan de rechterkant van zijn buik, boven de navel, een wond had.

Willem Rochusz. woonde voorheen in Den Haag en was dienaar van de provoost-geweldige. Hij overleed in het huis van Trijn Arent, "snijers weduwe" (weduwe van een kleermaker). Bij het onderzoek werd vastgesteld dat Willem Rochusz. aan de rechterkant van zijn buik, boven de navel, een wond had.

Op 4 oktober 1593 werd het vonnis uitgesproken over de voortvluchtige moordenaars Pieter Soetelinghe en de heer van Nimaegen. Zij hadden Willem Rochusz. uit Zierikzee "seer moordaedelick dootgeslagen en van levende lijve gebracht", een mededienaar van hun meester, graaf Maurits van Nassau. De rechters van 's-Gravenzande veroordeelden hen vanwege deze moord tot verbanning uit 's-Gravenzande en Sandtambacht, evenals uit Holland en West-Friesland. Bij terugkeer zouden zij met het zwaard worden bestraft "datte de doot nae vollcht", met confiscatie van al hun bezittingen.

Op een gegeven moment kreeg Adriaen Willemsz. ruzie met zijn buurman, Anthonis Jansz. Brasser. Het ging over een heining die hun beide erven scheidde. Anthonis Jansz had een deel van de heining gerepareerd en eiste dat Adriaen Willemsz. het resterende gedeelte voor zijn rekening zou nemen. Nadat Adriaen Willemsz dit had weigert, wendde Anthonis Jansz. zich tot het gerecht van 's-Gravenzande. Beide partijen werden door schepenen gehoord, en uiteindelijk werd Adriaen Willemsz. veroordeeld om binnen 24 uur de heining te herstellen. Daarnaast werden de proceskosten aan hem toegerekend. Hij werd door de schepenen eveneens veroordeeld tot een boete in overeenstemming met de ordonnantie van "de heeren staeten op stuck van de Justitie".

Van de erfgenamen van de overleden Jasper van Hollst en diens overleden huisvrouw Adriaen Fransdr. kocht Adriaen Willemsz., "waert in de Bosboem onze inwonende poorter", op 2 oktober 1596, voor 152 Carolus guldens "een huis en erf, gelegen binnen deze stad aan het Marktveld". Hij betaalde contant 36 gulden en verbond zich ertoe elk jaar 12 gulden te betalen totdat de gehele schuld van 152 gulden voldaan zou zijn.

Ongeveer acht jaar later is Adriaen Willemsz. van het toneel in 's-Gravenzande verdwenen. In een transportakte gedateerd 27 oktober 1604 staat vermeld dat Adriaen Willemsz, "voorheen waard in de Bosboom alhier en nu woonachtig te Zoetermeer", aan Adriaen Arents (in een andere akte volledig genoemd als Adriaen Arentsz. van der Marel) een bepaald huis en erf verkocht had, zoals het momenteel omsloten, bepaald en bebouwd is, genaamd de Bosboom. De nieuwe eigenaar erkende hiervoor 1050 gulden verschuldigd te zijn. Hij betaalde contant 200 gulden en beloofde de resterende 850 gulden jaarlijks met 50 gulden af te lossen. De desbetreffende transportakte besluit met een interessante passage: "Tot getuigenis hiervan hebben wij, de bovengenoemde schepenen, verzocht dat de eerwaarde Willem Adriaensz. van Leeuwen, onze burgemeester, deze brief en zes andere oude transportbrieven aldus heeft bevestigd en bezegeld op 27 oktober 1604". Uit de mededeling: "zes andere oude transportbrieven" blijkt, dat de Bosboom voorheen al verschillende malen van eigenaar was verwisseld. Hierboven is vermeld dat Betgen Pietersdr. al in 1579 in de Bosboom gevestigd was. Op basis van deze feiten kunnen we aannemen dat de Bosboom inderdaad al in 1540 al bestond.

De broers Adriaen Arentsz. en Jan Arentsz. van der Marel

Adriaen Arentsz. (ook vermeld als: Adriaensz.) van der Marel, die zowel herbergier (vanaf 1604) als schipper was, had niet voldoende ruimte aan zijn huis en erf dat hij van Adriaen Willemsz. in 1604 had gekocht. Daarom kocht hij op 26 oktober 1605 ook nog het huis en erf van Adriaen Willemsz., dat deze laatste in 1596 had verworven. Van der Marel erkende een schuld te hebben voor "de koop en levering van een buis of koeienhuis met een erf staande en gelegen aan het marktveld" ten bedrage van 236 gulden. Hij betaalde 36 gulden contant, en zou de resterende 200 gulden voldoen in jaarlijkse termijnen van 12 gulden.

Adriaen Arentsz. woonde enkele jaren met zijn echtgenote Lijde wij Jacobsdr. in de Bosboom. Ze kregen twee dochters, Geertgen en Aechgen. Helaas overleed hun moeder op jonge leeftijd.

Op 7 augustus 1612 verklaarde Adriaen Arentsz. "waert in de Bosboom poorter van de stad 's-Gravenzande" voor de schepenen van 's-Gravenzande dat hij op 21 januari van dat jaar een overeenkomst had gesloten met de voogden van zijn twee moederloze kinderen. Volgens deze afspraak behield de vader het bezit over alle goederen, maar hij beloofde 700 gulden aan zijn dochters uit te keren als zij de leeftijd van 18 jaar zouden bereiken. Bij hun huwelijk zou hij hen bovendien elk 25 gulden schenken. De kleding en het goud en zilver van de overledene kocht de vader voor 200 gulden. Over dit bedrag, dat de beide kinderen toekwam, beloofde hij rente te betalen voor een lange periode.

Daarna verhuisde Adriaen Arentsz. van der Marel naar Delfshaven en verkocht hij zijn herberg De Bosboom aan zijn broer Jan Arentsz. van der Marel, die vier jaar eerder in 's-Gravenzande een huis had gekocht „staende ende gelegen binnen deeser steede in den hoeck aent mercktveldt" voor 700 gulden.

Jan Aertsz. van der Marel "scipper en waert in de Boesboom" verkocht op 13 mei 1613 ten behoeve van de minderjarige Thonis Cornelisz., nagelaten weeskind van de overleden Cornelis Thonisz., in zijn leven wonende aan de Maasdijk in Zandambacht, en van Jorisge Bastiaensdr., weduwe tot Naaldwijk, een losrente (= schuldbrief of obligatie) van 18 gld. 15 st. 's jaars. Jan Aertsz. verzekerde deze losrente speciaal op "zijn huis, schuur en erf staande en gelegen binnen de stad 's Gravenzande aan het marktveld genaamd de Bosboom".

Op 23 december 1613 verschenen de beide broers voor de schepenen van 's-Gravenzande om de eigendomsoverdracht officieel te laten inschrijven in de registers van het gerecht. In de akten staat vermeld dat Jan Arentsz., schipper, ten behoeve van Adriaen Arentsz, waard, zijn broer uit Delfshaven, voorheen wonende in de herberg "de Bosboom" in 's-Gravenzande een totaalbedrag verschuldigd was van 1500 gulden. Hij beloofde 850 gulden contant te betalen. Het resterende bedrag zou voldoen in jaarlijkse termijnen van 100 gulden.

Jan Arentsz. was niet in staat om de 850 gulden onmiddellijk en volledig vanuit zijn eigen middelen te voldoen. Op 13 mei 1613 had hij daarom een bedrag van 300 geleend van de voogden van de minderjarige Thonis Cornelisz. Over dit bedrag was hij een rente van achttien gulden en vijftien stuivers per jaar verschuldigd. Als zekerheid hypothekeerde hij de jaarlijkse rente en hoofdsom speciaal op zijn huis, schuur en erf, gelegen binnen de stad 's-Gravenzande aan het marktveld genaamd "den Bosboom".

Tussen 1613 en 1619 woonden Jan Arentsz. van der Marel en zijn echtgenote Gommertje Pietersdr. met hun kinderen in de Bosboom. In dat laatste jaar overleed Jan Arentsz. Gommertje Pietersdr. hertrouwde het jaar daarop, in 1620, met haar zwager Adriaen Arentsz. van der Marel. Hij verliet zijn herberg te Delfshaven en vestigde zich voor de tweede maal in de Bosboom.

Moeilijke jaren voor weduwe Gommertje Pietersdr.

Adriaen Arentsz. van der Marel heeft nog vier jaar met Gommertje samengewoond. Toen hij in 1624 overleed, waren de kinderen van Adriaen en ook die van Gommertje al overleden, en de nagelaten boedel verkeerde in een betreurenswaardige staat. Het was zo ernstig dat zijn erfgenamen, broers en zusters, op 27 februari 1624 voor de schepenen van 's-Gravenzande verschenen om afstand te doen van de erfenis van hun broer, omdat die erfenis "met verscheidene schulden" bezwaard was. Ze lieten daarom alles over aan Gommertje Pietersdr., de weduwe van Adriaen Arentsz. van der Marel, en aan de crediteuren van de nalatenschap.

De jaren 1624-1627 waren moeilijk voor de arme weduwe. Toen zij zich in februari 1627 tot het gerecht van 's-Gravenzande wendde om van Cornelis Jacobsz verhouff "betaelinge van de somme van XXX gulden over verteerde kosten" te verkrijgen, werd de gedaagde door het gerecht veroordeeld, maar Gommertje had daar weinig baat bij.

Een van haar schuldeisers, de impostmeester Heijnrick Cornz. Meerhoudt, diende onmiddellijk een vordering in en verzocht Gommertje om op 22 februari 1627 voor het gerecht van 's-Gravenzande te verschijnen. Dit leidde ertoe dat zij ten behoeve van Heijnrick Cornz. afzag van de toegewezen vordering ter vermindering van de vervallen stedelijke accijnzen.

Daarnaast had zij nog een grote schuld opgebouwd bij Govert Pietersz. Knoll, die verantwoordelijk was voor de belastingheffing op bier in de plaatsen en dorpen behorend tot Delfland. Van september 1619 tot oktober 1623, gedurende vier volledige jaren, kreeg ze geleidelijk een toenemende achterstand in haar belastingschulden. Govert Pietersz. Knoll had haar gedurende die tijd financieel bijgestaan. Hoewel het huis al als zekerheid was gebruikt voor andere schulden en zou worden verkocht om deze te dekken, besloot Govert Pietersz. de weduwe toch nog een kans te geven om haar bedrijf voort te zetten. Haar belastingschuld werd tot een bedrag van 800 gulden als hypotheek op haar huis gesteld, met de afspraak dat ze elk jaar 100 gulden zou aflossen. Dit bleek echter niet voldoende te zijn.

Gommertje sukkelde nog drie jaar voort en was uiteindelijk gedwongen haar huis in het openbaar te verkopen. Gommertje verklaarde te willen "doen opveijen haer huijs, schuijer erft mette in en uitgang tot aen de achterwecht toe genaemt de Bosboom". Maar, "nae voorgaende affixie van billietten", deed niemand op 9 februari 1627, de dag van de verkoop, een bod. Omdat het huis en de schuur met bijgebouwen op dat moment niet verkocht konden worden, werden deze later diezelfde dag verkocht aan Govert Pietersz. Knoll, impostmeester wonende in de stad Delft. Hij betaalde 700 gulden, inclusief twee hypotheken van 150 en 300 gulden.

Gerrit Jansz. van Wijn

Voor Govert Pietersz. Knoll zal de afloop van deze situatie waarschijnlijk enigszins teleurstellend geweest zijn. Jarenlang bleef hij eigenaar van de Bosboom zonder zelf herbergier te worden, en hij bleef in Delft wonen tot aan zijn dood. Vooralsnog restte hem niets anders dan te proberen een huurder voor de Bosboom te vinden. Dit lukte nog hetzelfde jaar; Gerrit Jansz. van Wijn, een jongeman uit Maasland, werd de nieuwe huurder. De eerste vermelding van zijn naam dateert van 14 december 1627: "Gerrit Jansz. van Wijn, waert in de Spaensche Vloot" te 's-Gravenzande contra Crijn Pietersz. Zeeman voor f 9.5 voor gelag".

Waarschijnlijk zal Gerrit Jansz. van Wijn al kort na het vertrek van Gommertje Pietersdr. zijn ingetrokken in de Bosboom. Een andere vermelding dateert van 9 juli 1629 als er "*ten huize van Gerridt Jansz. van Wijn in de Spaensche Vloot aldaar*" een besloten vergadering plaatsvindt. In deze vergadering wordt een akkoord gesloten tussen ene Jan Cornelisz., nu getrouwd met Maertge Jorisdr., weduwe van Pouwels Thonisz. en de voogden van de nagelaten weeskinderen van Pouwels Thonisz. en Maertge Jorisdr. over de uitkoop en erfenis van de nagelaten boedel van de overleden Pouwels Thonisz.

Pieter Claesz. Brandt (Brants)

Waarschijnlijk liep de herberg voor Gerrit Jansz. van Wijn niet naar verwachting, want in 1631 vinden we een andere herbergier vermeld. Op 27 mei 1631 kocht Pieter Claesz. Brandt "waert in de Bosboom" en "inwonende poorter van de stad 's Gravenzande een zekere woning als huis, bouwhuis, schuur, bargaen en erf staande en gelegen aan de Langestraat binnen deze stad, genaamd de Swan met een slop gelegen aan de zuidzijde van de voorsz. Huising". In een akte van 21 januari 1624 lezen we dat ene Willem Claesz. Bruijn tot waarborg stelt o.a. zijn woning als huis, schuur, erf, barg en geboomte staande en gelegen binnen de stad 's-Gravenzande tegenover het marktveld genaamd de Swan (belend o.a. Commertge Pietersdr. weduwe Adriaen Adriaensz. waert met de huising en erf genaamd de Bosboom). Uit deze laatste akte blijkt dat de Swan pal naast herberg de Bosboom lag. Blijkbaar had Pieter Claesz. Brandt meer ruimte nodig en wilde hij uitbreiden.

Op 26 oktober 1636 wordt Pieter Claesz. Brants "waert in de Bosboom" vermeld als heilige geestmeester van 's Gravenzande en Zandambacht.

Heel lang heeft Pieter Claesz. Brants het ook niet volgehouden, mogelijk was hij overleden, want op 9 juni 1641 verkocht Govert Pietersz. Knoll, impostmeester wonende binnen Delft aan Gerrit Jansz. van Wijn "zekere huis en erve staande en gelegen binnen deze stad aan de Langestraat genaamd de

Over de naam "De Spaansche Vloot"

Wijlen historicus J.D. Lock schreef in 1968 dat de herberg de naam De Spaansche Vloot stamt uit 1627 of enige jaren later. Wijlen historicus J.G. de Ridder schreef in 1979 dat toen de nieuwe waard Gerrit Jansz van Wijn uit Maasland in 1627 zijn intree deed in 'De Bosboom', hij de naam 'De Bosboom' veranderde in 'De Spaansche Vloot', waarschijnlijk door de indruk van de befaamde verovering van de Spaanse zilvervloot door Piet Hein. Het Genootschap Oud Westland schrijft: "Toen Maarten Harpertsz. Tromp in 1639 bij Duins in de baai van Dover (Engeland) een Spaanse vloot (armada) versloeg, was de toenmalige herbergier Gerrit Jansz. van Wijn zo trots op 'Ons Hollands Admiraal' dat hij een fraai uithangbord met een afbeelding van de zeeslag aan de gevel ophing en de herberg in 1642 omdoopte in 'De Spaansche Vloot'."

"Ziet hier de Spaansche Vloot,
Die door des Heeren zegen
Van twalef schepen wiert gevochten
en gejaagt,
In Duins, en daar vernielt,
Daar eeuwig roem af draegt.
Ons Hollands Admiraal, door 't heil
aldaar verkregen".

Qua jaartallen hebben zowel de hierboven vermelde historici als het Genootschap Oud Westland gelijk. De oudste vermelding komt van 14 december 1627. Ook vinden we deze naam nog vermeld in 1629. Echter in de jaren 1631 tot en met de aankoop van de herberg door Gerrit Jansz. van Wijn op 9 juni 1641 vinden we als naam van de herberg de naam "Bosboom" vermeld. Pas na 9 juni 1641 wordt de naam definitief veranderd in "De Spaansche Vloot".

Over het motief om de naam te veranderen, daarin vergissen zowel J.G. de Ridder, als het Genootschap Oud-Westland zich. De oudste vermelding komt uit 1627. Aangenomen mag worden dat het motief van Gerrit Jansz. van Wijn voor deze naam in 1641 of iets later hetzelfde is als was in 1627. De overwinning van Maarten Harpertsz. Tromp in de slag bij Duins in 1639 kan dus niet de reden voor de naamsverandering zijn geweest. Ook de verovering van de Spaanse zilvervloot door Piet Hein kan niet de reden zijn geweest. Deze beroemde verovering van de Zilvervloot door Piet Hein vond namelijk pas plaats in september 1628. In het nabijgelegen Monster stond destijds ook een herberg genaamd "De Spaansche Vloot". De naam van deze herberg komt al in 1626 voor. Wat de reden voor Gerrit Jansz. dan wel was? Mogelijk verwijst hij naar de (ondergang van) Spaanse Armada van 1588. De schrijver van dit artikel staat open voor suggesties.

(wordt vervolgd).

Maurice Kruijk

Bronnen:

- Historisch Archief Westland ("HAW")
- De Westlander, 4 augustus 1967, 12 juli 1968 en 19 juli 1968.
- Uit de geschiedenis van het Westland., door J.G. de Ridder, Kruseman's Uitgeversmaatschappij B.V., Den Haag, 1979.
- Historisch Jaarboek Westland 2022, Jaargang 35 Genootschap Oud-Westland.
- <https://www.monumentaalwestland.nl/monumenten/herberg-de-spaansche-vloot/>.
- HAW, Regesten van Opdrachten, schuld- en rentebrieven gepasseerd voor schout en schepenen van 's-Gravenzande, 1550 - 1811 uit rechterlijk archief 's-Gravenzande, toegangsnummer 137, inventarisnummer 3.
- HAW, Regesten van Schepen Dingboeken, 1628- 1639, uit rechterlijk archief Monster, toegangsnummer 136, inventarisnummer 2.
- HAW, Regesten van Opdrachten en schuldbrieven gepasseerd voor schout en schepenen van Zandambacht, 1603 – 1811, uit rechterlijk archief 's-Gravenzande, toegangsnummer 137, inventarisnummer 31.
- HAW, Protocol van transporten en schuldbrieven van 's Gravenzande 1587 – 1618, Rechterlijk Archief 's-Gravenzande en Zandambacht, toegangsnummer 137, inventarisnummer 2.
- HAW, Protocol van transporten en schuldbrieven van 's Gravenzande 1621 – 1639, Rechterlijk Archief 's-Gravenzande en Zandambacht, toegangsnummer 137, inventarisnummer 3.
- HAW, Protocol van transporten en schuldbrieven van 's Gravenzande 1639 – 1658, Rechterlijk Archief 's-Gravenzande en Zandambacht, toegangsnummer 137, inventarisnummer 4.
- De Republiek der Verenigde Nederlanden (De Zeven Provinciën) Provinciën). 1576 – 1806, door Henk Willemsen.

NGV op de AlmerePlus Beurs

Op zaterdag 4 oktober j.l. was de NGV wederom uitgenodigd door Welzijnstichting De Schoor voor de AlmerePlusBeurs in het Stadhuis. Meer dan 50 organisaties informeren dan de senioren over de mogelijkheden over welzijn, wonen, vrijetijdsbesteding en vervoer bij het (gezond) ouder worden. Vanaf 9 uur konden we terecht om de stand in te richten en om 10.00 uur werd de beurs geopend. Antoinette Timmermans, Truus Peeters, Peter Bedeker en Arjan Meijer hebben tientallen mensen uitleg kunnen geven over de NGV en kennis kunnen laten maken met stamboomonderzoek. Er was veel

belangstelling voor onze stand en er zijn vervolgafspraken gemaakt voor een bezoek aan ons voorouderspreekuur in De Nieuwe Bibliotheek op 1 november a.s. Het was voor ons een geslaagde beurs.

Inhoudsopgave

Agenda	2
Vooroudersprekuren.....	3
Lezing Harmen Snel op 15 november 2025	4
Excursie naar Informatiecentrum van de NGV in Bunnik.....	5
Landelijk NGV Evenement in Leiden.....	6
Herberg De Spaansche Vloot in 's-Gravenzande – deel 1	8
NGV op de AlmerePlus Beurs	16
Inhoudsopgave	17
Bestuur	18
Redactie.....	18
Vooroudersprekuren.....	18

Bestuur

Willy van der Most	voorzitter
Piet Peeters	secretaris en 1-ste afgevaardigde
Maurice Kruijk	penningmeester
Adriaan van den Berg	beheer Facebookpagina, 2-de afgevaardigde en coördinator lezingen en excursies.
Arjan Meijer (kand.-lid)	Coördinator cursussen en workshops
Lidy Kutschruter	lid en notulist

Coördinatoren:

Peter Bedeker	Coördinatie en organisatie Voorouderspreekuren.
Nico van der Zwet	Beheerder afdelingswebsite

Redactie

Maurice Kruijk
Piet Peeters

Voorouderspreekuren

Almere

Peter Bedeker
Antoinette Timmermans
Piet Peeters
Arjan Meijer
Truus Peeters
Henk van Luttervelt
Reiner Swaen

Lelystad

Jonny Serno
Maurice Kruijk

Swifterbant en Dronten

Fred van der Zwan
Adriaan van den Berg

Emmeloord

Willem Braam
Jaap van Woudenberg
Harry Kramer
Frank Hop

Zeewolde

Nico van der Zwet
Truus Visser
Antoinette Timmermans

Kampen

Neel Wijshake